

ĆWICZENIA Z TEKSTAMI LITERACKIMI

dr Zofia Fenrych

Część drugą rozpoczyna ćwiczenie na pograniczu malarstwa i literatury pozwalające w interesujący sposób spojrzeć na postać Rejtana zarówno w ujęciu malarzkim, jak i poetyckim. Kolejne ćwiczenia, stanowiące główną część niniejszego bloku, mają za zadanie uzupełnienie pakietu o treści związanej z pozytywizmem, „pracą u podstaw”, pracą organiczną, które również mają niebagatelny wpływ na kształtowanie polskiej walki o niepodległość, a następnie tworzenie państwowości. Zadaniem uczniów jest interpretacja tekstów źródłowych (prasa, teksty społeczne i literackie). Do każdego źródła przygotowane zostały pytania i ćwiczenia mające ułatwić ich interpretację i wskazać główne przesłanie.

1. REJTAN: OBRAZ I TEKST LITERACKI

Cele:

- Analiza interpretacji obrazu *Matejki* dokonanej przez Kaczmarek
- Analiza szczegółów obrazu oraz jego kontekstu historycznego

Polecenia dla uczniów:

1. Na obrazie Jana Matejki *Rejtan* (kolorowa wersja znajduje się w materiale – na niej łatwiej dostrzec szczegóły) zaznacz postacie i sceny opisane w wierszu Jacka Kaczmarek *Rejtan, czyli raport ambasadora* (całość tekstu wiersza znajduje się m.in. na portalu www.kaczmarek.art.pl)

J. Matejko, *Rejtan – Upadek Polski*, 1866, Zamek Królewski w Warszawie

(1) (...) Muszę tu wspomnieć jednak o gorszącej scenie,
Której wspomnienie budzi we mnie żal i wstręt,
Zwłaszcza że miała ona miejsce w polskim sejmie,
Gdy podpisanie paktów miało skończyć się.

Niejaki Rejtan, zresztą poseł z Nowogrodu,
Co w jakiś sposób jego krok tłumaczy mi,
Z szaleństwem w oczach wszerek wyciągnął się na progu
I nie chciał puścić posłów w uchylone drzwi. (...)

(2) (...) Ponińskij wezwał straż – to łajdak jakich mało,
Do dalszych spraw polecam z czystym sercem go,

(3) Branickij twarz przy wszystkich dłońmi zakrył całą,

(4) Szczęsnyj-Potockij był zupełnie comme il faut. (...)

(5) Tuż obok łoży, gdzie wśród dam zajęłem miejsce,

(6) Szalenciec jakiś (niezamożny, sądząc z szat)
Trójbarwną wstążkę w czapce wzniósł i szablę w pięści –
Zachodnich myśli wpływu niewątpliwy ślad!

(7) Tak, przy okazji – portret Waszej Wysokości
Tam wisi, gdzie powiesić poleciłem go,
Lecz z zachowania tam obecnych można wnosić,
Że się nie cieszy wcale należyłą czcią.

(8) Król, przykro mówić, też nie umiał się zachować,
Choć nadal jest lojalny, mogę stwierdzić to;
Wszystko, co mógł – to ręce do kieszeni schować,

(9) Kiedy ten mnisi lis Kołłątaj judził go.

2. Na obrazie Jana Matejki *Rejtan* znajduje się scena zilustrowana przez Kaczmar-
skiego słowami:

*Akt podpisany i po naszej myśli brzmi.
Zgodnie z układem wyłom w Litwie i Koronie
Stał się dziś faktem, czemu nie zaprzeczy nikt.*

O jakim akcie mowa?

3. Na obrazie Jana Matejki *Rejtan* znajduje się scena zilustrowana przez Kaczmar-
skiego słowami:

*Król, przykro mówić, też nie umiał się zachować,
Choć nadal jest lojalny, mogę stwierdzić to;
Wszystko, co mógł – to ręce do kieszeni schować,
Kiedy ten mnisi lis Kołłątaj judził go.*

O jakiego króla chodzi?

Kim był Hugo Kołłątaj?

4. Utwórz *Rejtan*, czyli raport ambasadora Jacek Kaczmarski podsumowuje następującymi słowami:

*Dlatego radzę: nim ochłonę ze zdumienia
Tą drogą dalej iść, nie grozi niczym to;
Wygrać, co da się wygrać! (...)*

Jakich wydarzeń / jakiego wydarzenia jest to zapowiedź?
